

A MAGYARORSZÁGI ZSIDÓ HITKÖZSÉGEK SZÖVETSÉGÉNEK LAPJA

PÁRATLAN ESEMÉNY A SOÁ ÓTA

Új zsinagóga alapkövét rakták le Budapesten

„Ászu li mikdás... Építetek nekem szent hajlékot...” Az ismert szentírásbeli idézet szerepelt a meghívón. Csepel ezen a napon eleget tett a törzsi parancsoknak. A holo-

te zsinagógát épít magának. Hangsúlyozni szeretném, hogy ez a rendezvény nem politikai megmozdulás, hanem nekünk, a dél-pesti hitközségnek egy nagyon fontos mérföldkő, és

Felkarolandó ötletnek találta, és segítette. Ez az ember Németh Szilárd úr, Csepel polgármestere volt. Másodsorban kellett a pozitív hozzáállás a BZSH vezetése, Streit Sándor és Zoltai Gusztáv urak részéről is, akik elhitték, hogy akarjuk és merjük ekkora fába vágni fejszénket, és segítettek ennek a fejszének a nyelét fogni. Azt hiszem, nem jutottunk volna el eddig a mai felemelő eseményig, ha ez a közösség, amely megtisztelt azazal, hogy elnökvé választott, nem olyan, amilyen: bátor, erős, vállalkozó szellemű, vallást megismerni és gyakorolni akaró, de ugyanakkor családis, egymást segítő, egymásért aggódni képes közösség.”

A dél-pesti elnök után Németh Szilárd polgármester szólott az egybegyűltekhöz. „Ez alkalomból kerületünk valamennyi polgára nevében mint Csepel polgármestere fejet hajtok az áldozatok előtt, és bocsánatot kérek Önöktől az Önök és családtagjaik ellen a múltban elkövetett bűnökért!” Majd folytatta: „Csepel története nem idézhető fel az itt élt zsidó családok, emberek nélkül. A 19. század végén egy zsidó nagyiparosnak, báró Weiss Manfrédnak és családjának köszönhetően lett világhírű a csepeli ipar s vált igazi iparvárossá Csepel. A Weiss, a Mauthner, a Kornfeld, a Chorin és a Herzog család ipari és kereskedelmi tevékenységé alapozta meg a község hazai és nemzetközi hírét. Igen, mondhatjuk, hogy ma az emlékezésen és emlékeztetésen túl ünnepeünk is. Az én mai utam is ezt bizonyítja: a Nefelejcs utcai zsidótemető holokauszt-emlékművétől a volt Weiss Manfréd-gyár előtti Teller Ede úton keresztül érkeztem meg ide, ahol a megépítendő zsinagóga alapkövének letételét ünnepejük. Van mit ünnepeünk, hiszen Budapesten csaknem 80 éve volt utoljára zsinagógaépítés.”

Másrészről a jelenlegi kis zsidó közösség olyan, mint a népmesében a legkisebb fiú, ő indul útnak, megküzd a gonosszal, és győz a jó szellemében. Talán ezzel az új zsinagógával nemcsak a vallási megbékélést hirdetik, hanem egy új kulturális központ, egy új közösségi tér is létrejön, amely helyet adhat oktatásnak, művelődésnek, zenének, kamarateknek, különféle műsoroknak.

Ehhez kívánok a közösség vezetőjének, Kerényi András úrnak és

minden tagjának jó egészséget, türelmet és kitartó munkát!”

A kormány részéről Hende Csaba honvédelmi miniszter jelent meg. „Sokan vannak, akik nem lehetnek ma itt velünk. Olyan zsidók, akiknek az élete itt pergett le közöttünk, akik a föld ezen darabján imádták az Örökkévalót, magyarul álmotdák, ezért a hazáért dolgoztak, és harcoltak, és ebben a városban keresték a boldogulás ösvényeit. Olyan zsidók, akiket kegyetlenül halálra adtak és meggyőztek hitük, származásuk miatt. Olyan zsidók, akik mindvégig kitar-

olyan igazi testvéri közösséget is, amely meg tudja étellel tölteni ezeket a falakat. Azt kívánom, legyenek részesei Csepel és vele a nemzet életének, mutassák fel és képviseljék hagyományos értékeiket, s legyenek nagyon boldogok itt, ezen a helyen.”

Hende Csabát követően Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató lépett a mikrofonhoz. „A soából hazatért és rettenetesen megfogyatkozott zsidók Csepelen is újraindították a vallási életet. Fenntartották és működtették az imaházat. Itt és így emlékezzünk meg a fáradhatatlan szervező dr.

Farkas Gézáról és

Ungár Gézáról. Természetesen nem feledkezhetünk meg Eckstein Jakab rabbiról sem, aki 1942-ig kiváló invencióval vezette a vallási életet azon a Csepelen, amely akkor már az ipar fellegvára volt. Később akadnak ugyan, akik bátor igyekezettel ápolják a zsidóságot, de a közösség érzékelhető új-jáélesztéséhez már nem volt erejük, lehetőségük. A harmadik évezred küszöbén a társadalmi változások fordulatot hoztak a zsidó élet szervezésében is. Ez az igyekezet találkozott a Mazihsz és a BZSH progresszív törekvéseivel. És így érkezünk el ahhoz az áldott

időponthoz, hogy most, 2013-ban – majd 80 év után először – Budapesten elhelyezhetjük egy rövidesen megépülő zsinagóga alapkövét. A mai emlékezeses napon, az alapkövetétel ünnepélyén, legyen fölöttünk az isteni áldás, és hassa át lelketeket az Örökkévaló kegyelme. És

(Folytatás a 2. oldalon)

Kerényi András, a körzet elnöke

kausz áldozatainak nemzetközi emléknapján, január 27-én új zsinagóga alapkövét tették le Csepelen (XXI. kerület, Rákóczi Ferenc út 73.). Ilyen esemény egy ember életében jó, ha egyszer fordul elő. Ezért az időjárás kegyetlenségével dacolva, nagyon-nagyon sokan érkeztek vidékről is, hogy részesei, tanúi lehessenek ennek.

A fővárosban 77 évvel ezelőtt épült utoljára zsinagóga (Bocskai). Ahhoz, hogy ez most ismét megtörténhessen, elsősorban életképes zsidó közösség, felmerülő igény, közös akarat, egy hely, s nem utolsósorban megfelelő anyagi háttér volt szükséges. Az életképesség és az akarat nem is kérdés. A dél-pesti közösség száznál is több tagot számlál, a pesterszabati istentiszteletekre Dunaharasztról, Csepelről, Soroksárról, sőt a város belső kerületeiből is érkeznek hívek.

Telket a felépülő zsinagógához Csepel önkormányzata térítésmentesen bocsátott rendelkezésre. A hely minden szempontból kiemelkedően jó, szemközt a bíróság, kicsit távolabb ott a rendőrség, kétperces sétányra az önkormányzat épülete. Közvetlenül mellette pedig az Élő Isten Gyülekezete Imaház.

A beszédekből

A program a magyar, majd az izraeli himnusszal vette kezdetét, utána Rózsa Péter moderátor üdvözlő szavai hangzottak el. Elsőként a körzet elnöke, Kerényi András lépett a mikrofonhoz. Beszédéből idézünk: „Számunkra, a dél-pesti körzet tagjainak számára örökké emlékezetes lesz a mai nap, mert nemcsak a múltra való emlékezés, hanem a jövőé is. Ünnepeink jöttünk. Az összejövetelünk alapja, hogy a BZSH dél-pesti körze-

jelentős esemény a magyarországi neológ zsidóság életében. Hálásak vagyunk azért, hogy sokan vallásra, politikai hovatartozásra való tekintet nélkül részt vesznek ünnepségünkön, és osztoznak örömünkben. Nagy múltú, jeles hagyományokkal rendelkező közösség nyomán alakult újjá 2002-ben a mi közösségünk, néhány lelkes ember, élükön Kövesi György örökös elnökünk munkájának. Most egy új zsinagóga alapkövét rakjuk le. Ehhez nagyon sok dolognak kellett történnie. Először is az a megtiszteltetés érte kilénket, hogy Keller László József elhunyt hittestvérünk egy nagyobb összeget hagyományozott a dél-pesti körzetre. Az örökség lőkést adott ahhoz, hogy kezdjünk el pénzt gyűjteni, megteremtve a saját forrás alapjait, amelynek segítségével már komolyan lehetett gondolkodni azon, hogy belevágnunk egy építkezésbe. Ahhoz, hogy most itt állhassunk, kellett, hogy hosszas keresgélés és kilencelés után találjak egy partnert, aki komolyan vette azt a szándékunkat, hogy zsinagógát szeretnénk építeni.

Fináli Gábor rabbijelölt

Zoltai Gusztáv az alapkövetételnél

tottak hitükben, illetve újra meg újra megtalálták az Örökkévalóhoz vezető utat a legnehezebb időkben is. Azt kívánom Magyarország kormánya nevében ennek az Örökkévaló igazságát kereső, ősei hitét, összetartozását, örökségét ápoló értékes közösségnek, hogy vigye sikerre a megkezdett művet. Ne csak zsinagógát építsen, de

Németh Szilárd polgármester

Kérjük, hogy adója 1%-ával támogassa a magyarországi zsidóságot. Technikai számunk: 0358

Új zsinagóga alapkövét rakták le Budapesten

(Folytatás az 1. oldalról)
adjon erőt valamennyiünknek, akik a közösség javát kívánjuk szolgálni. Mert ez tanúsítja és igazolja: Izrael népe él – Am Jisráél cháj –, s húzza alá fogadalmunkat. Mert mi minden erőnkkel azon leszünk, hogy fenntartsuk és megőrizzük a magyarországi zsidó szellemet. És hogy azt örökül hagyjuk gyermekeinkre, unokáinkra.

Legyen ez a megépülő zsinagóga töretlen hitünknek szép jelképe, s fejezze ki elkötelezettségünket: igenis megőrizzük zsidó hagyományainkat. Hűségesek leszünk vallásunkhoz, Tóránk igéihez. És egymáshoz is, zsidó barátaink és testvéreim! – mondta egyebek mellett Zoltai Gusztáv.

Ezután Fináli Gábor rabbijelölt, a körzeti vallási vezetője tartotta meg beszédét.

„Magyarországon túl régen épült zsinagóga. Ma ezt az alapkövet nem is rakhatnánk szimbolikusabb, fontosabb helyre, mint egy szigetre, Magyarországot legnagyobb folyójának egyik legnagyobb szigetére.

A dél-pesti körzet a magyarországi zsidósággal együtt fog bele ezen mikdas meat, „kicsi szentély” megépítésébe, bízva a talmudi mondásban: Kol hákoveá mákom lefiláto Elokei Ávrámham beozro – Aki állandó imahelyet alapít, állít, annak Ábrahám Istene van segítségére.

A dél-pesti körzet a magyarországi zsidó közösséggel együtt kívánja és bízva reméli, hogy a felépülő új kicsi szentély olyan híddá válik, ahol a profán találkozhat a szenttel, és átítatódhat általa. Olyan találkozási ponttá lesz, ahol a múlandó, a halandó, a véges találkozik a végtelennel. Kívánjuk és reméljük, hogy kapu lesz a sokszor dicső, de többször tragikus múltból egy sokkal virágzóbb jövőbe – Isten segítségével. Szívetted válik különböző korosztályok, oldalak, nézőpontok, vélemények között, melyek akár ütközhetnének is, természetesen minden esetben lösem Sámájim – az Ég kedvéért, egy jobb élet reményében.

Itt, ahol 1000 éve az Árpád-házi királyok méneseit, büszkeségeiket, harci lovaikat nevelték, pihentették, itt, ahol 100 évvel ezelőtt a monarchiabeli Weiss Manfréd-művekben a kor legkorszerűbb harci repülőit gyártották, most itt, ezzel az alapkövel, a dél-pesti körzettel Csepel

egy újabb „leg”-re tesz szert, nyeri el a primátust, és ír történelmet. Ezúttal a béke és a szentség, az ima, a tanulás háza épül itt fel, több mint három emberöltő után először.

A zsinagóga valójában csak anynyit tesz, a közösség háza, és ahogy a bölcsünk mondják egy helyen: Én tfiláto sel ádam nismát elá bevét hákneszet, vagyis Az Örökkévaló ember hangját igazán csak közösségben hallgatja meg. A közösségi lét AZ, ami garantálja, hogy az ember önmagát megtalálja, kiteljesítse, valamint megóvja attól, hogy a rossz útjára térjen. A hagyomány szerint a történelmen és a természeten kívül az emberi interakciókban, a békés emberi kapcsolatokban fedezhető fel, ott érhető tetten az Isten.

Az Örökkévaló Szent Tóránk alapja a cseszed, az irgalmas, feltétel nélküli szeretet, és tanításának célja ennek a tulajdonságnak és gondolatnak az elmélyítése. Ahogy Ádon király is mondja egyik zsoltarában: Tov Ádonáj lákol veráchámáv ál kol máászáv – Jó az Örökkévaló mindenkihez, és irgalma rajta nyugszik minden teremtményen.

Az összefogás, az együttműködés áldása, célja és jutalma maga a béke. Áradjon sálom uvráchá, béke és áldás ezen új kezdeti pontból a magyar zsidóságra és minden jóakarató emberre, aki ma velünk örül és ünnepel. Kén johi rácon, úgy legyen! Amen.”

A rabbijelölt gondolatai után Zucker Immanuel, a Hunyadi téri zsinagóga kántora zsolnárt énekelt, majd sor került az emléklap hivatalos aláírásai ceremóniájára (Németh Szilárd, Feldmájer Péter, Zoltai Gusztáv, Tordai Péter, Ilan Mor, Szenecsey Balázs és Kerényi András), kapszulába helyezésére és az alapkövetelésére.

Fogadás

Az esemény második részének a csepeli önkormányzat adott otthont, ahol az állófogadáshoz berendezett teremben először Izrael Állam magyarországi nagykövete fejezte ki örömét a jeles esemény kapcsán. Kiemelte: Minden a zsinagóga körül forog, mely minden zsidó háza, minden zsidó szíve, lehetőség párbeszédre, a családi élet szerves része is, örömeinek, az

élet eseményeinek alapköve, ha megtöltik a hívek, ha felhangzik a sófár, az engesztelő ima, ha megülnek ünnepeiket.

Történelmi pillanat volt ez az alapkövetelés – tette hozzá Ilan Mor –, összefogás egy megszakadt generáció láncolatának egybekovácsolására.

Fónagy János, a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium parlamenti államtitkára a kormány nevében érkezett, ám mint hangsúlyozta, saját nevében szólna. Elmondta: Csepel múltjában érintettként gyakran vesz részt megemlékezéseken is. Négy évtizede szembesült Putnok zsidó vesztésével, hogy 275 elhurcolt családból mindössze négy tért vissza... gazda nélkül maradt zsinagóga, temető. Az előbbi ugyan romosan, de megmaradt, a gömői emberek segítségének köszönhetően. A továbbiakban így fogalmazott: Sorsa így kezdett kötődni szülei hitéhez. Apja családját óriási veszteség érte a munkaszolgálat és a Mauthausenbe való deportálás következtében. Mint mondta, vallásilag nem hívó ember, mégis egyre többet jár zsidó közösségekbe, ahol valódi érzésekkel szembesül, meghallgatja a felmerülő gondokat, örömeiket is. Az eseményt nagyon fontosnak ítélte, hiszen ez egy lehetőséget ad majd unokáink számára is.

Erdő Péter bíboros, prímás, esztergom-budapesti érsek hangsúlyozta: „Templomok és zsinagógák mindig a vallási élet, a kultúra, a közösségépítés központjai. Ha pedig központot mondunk, ott bujkál a szó háttérében, hogy ennek vonzereje és kisugárzása van. Kisugárzása azok életére, akik magához a közösséghez tartoznak. De kisugárzása van a környező világra, a társadalomra is. Ha van valahol egy olyan központ, ahol elevenen él a Gondviselésbe vetett bizalom és az irgalmasság eszménye, akkor lehetetlen, hogy ez ne tegye maga körül humanusabbá, barátságosabbá, bizakodóbbá a világot. Ebben a meggyőződésben kívánok sok sikert és áldást a zsinagóga építőinek, az egész hitközségnek, és kérem a Mindenhatót, hogy újítsa meg körünkben csodáit.” Végül gratulált mindenkinek, akinek része volt lesz mindebben.

Schöner Alfréd főrabbi, az ORZSE rektora megrendülten, meghatottan szölt az esemény kapcsán az 1986-ban általa felavatott síófoki zsinagógáról, majd néhány gondolatát osztotta meg a megjelentekkel. Először a köszönet hangján felejtethetetlennek, spirituálisnak, egyetemesnek aposztrofálta az új zsinagógaépítés tényét, nagyvonalúságnak a városvezetés adta lehetőséget, az elhangzott szép szavakat, komoly, őszinte gondolatokat. Hágáj és Ámosz prófétát idézte, majd szölt a zsinagóga hármass feladatáról, mint közösségépítés, tanítás, istenszolgálat.

Egy Csontváry-festmény kapcsán „a segítség csodájáról” beszélt – hozzátéve, éppen ezt látni itt, ez történt meg Csepelen... Végül Isten áldását kérte a közösségre.

Befejező aktusként Kerényi András feliratos-míves kis vakolókanalakat adott át a polgármesternek, Hende Csabának, Ilan Mornak, Fónagy Jánosnak, Feldmájer Péternek, Zoltai Gusztávnak, Tordai Péternek és Fináli Gábornak.

A kivételesen megható és emlékeztető program a Laky Konyha étkeinek elfogyasztásával zárult.

Az eseményen a szónokokon túl megjelentek rabbik, köztük Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbi, kántorok, hitközségi vezetők, túlélők, a dél-pesti kile hívei.

Az ünnepélyes alapkövetéssel egy időben tucatnyi tüntető jelent meg az utca túloldalán. Ők magyar és árpád-sávós zászlókat lengettek, és egyszer zsidókat gyalázó bekiabálást is lehetett hallani felőlük. A tiltakozókat később elvezették a rendőrök.

Gál

Kitüntették Réz Gábornét

A zuglói Scheiber Sándor Gimnázium és Általános Iskola kicsit formabontó eseményt rendezett. Mitől volt az? Egy féléves nevelési értekezlet kapcsán, azt megelőzve, az intézmény pedagógiai igazgatója, tanácsadója, az ELTE Radnóti Miklós Gyakorlóiskola címzetes igazgatója, Réz Gáborné vehette át a megtisztelő „Magyarországi Zsidókért” díjat.

Az ünnepélyes aktus Kovács Bernadett igazgató üdvözlő szavaival kezdődött az egyik földszinti kis teremben. Az eseményre eljött Feldmájer Péter Mazsihisz-elnök, Tordai Péter BZSH-elnök, Zoltai Gusztáv üv. igazgató, Sommer László oktatási osztályvezető és Deutsch Róbert főrabbi.

Zoltai Gusztáv laudációjában elmondta: a kitüntetett 25 éves iskolavezetői, szaktanácsadói tevékenységét egy országosan elismert, széles körben elterjedt iskolaszervezet és pedagógiai program, valamint az ahhoz kapcsolódó tantervek kidolgozása fémjelzi. Folyamatosan részt vesz minisztériumi szakbizottságok, országos szakmai szervezetek munkájában. Több éven keresztül a Gimnáziumok Országos Szövetségének elnökeként, a Közoktatási Tanács tagjaként dolgozott.

Oktató-nevelő munkáját nagy szakértelemmel és rendkívüli pedagógiai érzéssel végzi. Tanítványai hosszú évek múltán is hálás szívvel emlékeznek rá. Számos diákja ért el kimagasló eredményt az országos és nemzetközi tanulmányi versenyeken.

Az ELTE Radnóti Miklós Gyakorlóiskolában bevezetett iskolaszervezet, pedagógiai program mintaként szolgált sok más intézmény számára az egész országban. Az új tantervekhez az iskola tanárai 42-féle tankönyvet, szöveggyűjteményt, kézikönyvet készítettek.

2002-ben a Budapesti Zsidó Hitközség felkérésére vállalta el a Scheiber Sándor Gimnázium és Általános Iskola vezetését. Kihívásnak tekintette az új feladatot, hiszen egy sokszínű, az előző iskolájához képest kevésbé homogén intézmény munkáját kellett megszerveznie, amely a korábbi ateista korszak korlátozásai miatt komoly problémákkal küzdött. Igazgatói működése alatt jelentős minőségi változás következett be a tanulmányi eredményekben, a beiskolázási és a továbbtanulási mutatókban. A Scheiber-iskola tanulói is indultak tanulmányi versenyeken, országos versenyeken is vannak szép sikereik. A felsőoktatási intézményekben továbbtanulók száma a tíz év során folyamatosan emelkedett, látványosan nőtt a diákok felsőfokú és középfokú nyelvvizsgálóinak száma is. A nyelvi előkészítő évfolyam indításával, tanterveinek kidolgozásával változtatott az iskolaszervezeten is.

Munkáját, tudását, hozzáértését és pedagógiai elhivatottságát mutatja, hogy úgy az egyetemen gyakorlóiskolában, mint a kettős identitása miatt speciális nevelési és oktatási feladatokat igénylő egyházi intézményben kiváló és eredményes munkát végzett.

Réz Gábornának két felnőtt gyermeke és négy unokája fényesíti mindennapjait.

Sor került ezt követően az oklevél felolvasására, Feldmájer Péter pedig ünnepélyesen átadta a kitüntetést.

A díjazott megköszönte az elismerést, beszélt a 90-es évekről, képzési formákról, mottóul egy Albert Schweitzer-i szép hitvallást, tanítást említett.

Az esemény második része valóban egy igazi tanári értekezlet volt, ismeretésekkkel, eredményekkel, hiányosságokkal – mindez osztályokra és diákokra vetítve.

-gáljuli-

Körzeti kitekintő

Szeged

A zsidó hagyomány szerint vannak kiemelt, különleges szombatjaink. Ez is ilyen volt, hiszen Böslách hetiszakaszát olvastuk fel, melynek központi része a hálaadó dal az Örökkévalónak. Ezért is nevezzük ezt a napot sábbát sirának, a dal szombatjának. Különleges, hogy ez a szombat egyben tu bisvát is volt, a természet, fák, gyümölcsök újéve, amire hagyományos módon a 15-fajta gyümölcs elfogyasztásával szoktak emlékezni. Mi is eleget tettünk az ősi előírásnak. A gyümölcsök között voltak szentföldi eredetűek, és olyan is, amelyet ebben az évben még nem ettünk. A kábbálát sábbát alkalmából Markovics Zolt főrabbi tu bisvát eredetét és napjainkra kiható tanulságát ismertette. A szombat reggeli beszéd arról a kettősségről szólt, melyet a zsidó emberek érezhetnek, hiszen nemcsak a természet újévét ünnepelhetjük, de emlékezhetünk az auschwitzi megsemmisítő tábor felszabadulására is, ahol milliók pusztultak el, köztük szegedi hittestvéreink is. Az istentiszteleten közösségünk előimádkozója, Rachamim Caro Jakov működött közre. Köszönet érte! Ezt követően szépen és gazdagon megterített ünnepi asztal várt bennünket, ami dolgozóink munkáját dicséri. A szombati kiduson mintegy negyvenen fogyasztottuk el a gyümölcsöket a hagyományos áldások elmondása mellett, majd a beszélgetés lett a főszerep. Az emlékeztetés délelőtt bencsolással zárult.

Szeretkórház

A zsinagógában rendezett előzetes fák újéve-ünnepélyen Deutsch László főrabbi beszélt tu bisvát jelentőségéről, sábbát sirá – a dal szombatja – tórai olvasmányáról, Debóra énekéről és Jehuda Hálévi Vihar című verséről. Ezt követően szép héber és jiddis melódiák csendültek fel Cser Erzsébet, Bittner Judit, Kotogány-Berger Andrea előadásában, Tóth-Takáts Judit zongoraművész kíséretével.

Kiskunhalas

A fák újéve a kile tagjai közösen állították össze el a sok finom gyümölcsből álló tálakat, díszítették fel a hitközség nagytermet, és terítették meg az asztalokat. A készülődés alatt a gyerekek vidáman elevenítették fel a tu bisvátrol az előző vasárnap tanultakat, amikor is Ritter Nándorné vallásánár játékos oktatást és kreatív foglalkozást szervezett számukra. Ők mondták az áldásokat, és ismertették a fán, a földön, illetve a földben termő gyümölcsök közötti különbségeket. Fát ültetni csak jelképesen volt lehetőség, viszont igazán különleges helyre! Az ő kis szívükben indultak hajtásnak azok a fák, melyek a zsidóság ősi gyökereiből fakadnak!

MEGHÍVÓ

A Dohány utcai templomkörzet tisztelettel meghívja Önt, gyermekeit és unokáit nagyszabású

PÚRIM ünnepsége

2013. február 24-én (vasárnap) 15.00
Goldmark Terem (Wesselényi u. 7.)

MŰSOR:

Döbrentey Ildikó – Gryllus Vilmos – Levente Péter:

VARÁZS-ÓRA

MÓKA MIKI ZSEBSZÍNHÁZA

KACAGÓ KONCERT

Nagy Varázsló – LEVENTE PÉTER

Kis Varázslók – A GYEREKEK

Bűvész – HABÓK JÁNOS

Bábos – Török György

Produkciófelelős: Hakapeszi Maki dédunokája

Péter bátyó és a gyerekek a semmiből varázsolnak valamit, a bűvész a valamit tünteti el a semmibe.

Az ünnep jelentőségét méltatja dr. Frölich Róbert, a Dohány utcai zsinagóga főrabbi.

Gyermekek részére a belépés díjtalan. Szülőknek és kísérőknek 1000 Ft/fő.

A műsor végén Hámán-táskával és kindlivel kínáljuk meg vendégeinket. Jelentkezés: 413-1515 vagy 413-5500/116 mellék, Fülöp Ildikónál.

Dr. Frölich Róbert
főrabbi

Nádel Tamás
alelnök

Zoltai Gusztáv
elnök

A kormány fejet hajt az áldozatok emléke előtt

– írta levelében Áder János államfő és Orbán Viktor miniszterelnök

(Összefoglaló)

Az ENSZ-központ 2005. november 1-jén nyilvánította a holokauszt áldozatainak nemzetközi emléknapjává január 27-ét, az auschwitz-birkenau haláltábor

személyiségét. A világ máig nem vonta le a történetek tanulságát, erre bizonyítékként szolgálnak azok, akik jelenleg is tagadják a holokausztot. Márpedig a történetek tagadása újabb borzalmakhoz vezethet.

A magyar parlamentben is van egy

Az Uránia Nemzeti Filmszínház színpadán (MTI-fotó: Beliczay László)

1945-ös felszabadításának napját, hogy a jövő nemzedékei megismerjék a hatmillió, túlnyomórészt zsidó áldozatot követelő náci tömeggyilkosságok történetét. Magyarországon az idén tartották az eddigi legnagyobb szabású megemlékezésorozatát.

Uránia Nemzeti Filmszínház

„Soha többé nem eshet meg, hogy valakit vallása vagy származása miatt kiközösítsenek, megfosszanak vagyonától és meggyilkoljanak. Nem fordulhat elő ismét, hogy az ezeréves magyar állam nem tudja megvédeni állampolgárait” – mondta a honvédelmi miniszter a holokauszt emléknapja alkalmából tartott megemlékezésen.

Hende Csaba az Élet Menete Alapítvány által szervezett eseményen hangsúlyozta: meg kell érteni, mit veszített a nemzet és Európa „zsidó honfitársainkkal”, és mekkora gyalázat, hogy „nem tudtuk megvédeni őket”. Ezért kell emlékezni a holokausztra, a nagy európai tragédiára, amelynek „egy része a miénk, magyaroké”. Ez az emlékezés azt is mutatja, hogy „van bátorságunk szembenézni a történelemmel”, megismerni, megtanulni azt a leckét, „amelyre tanít minket” – tette hozzá.

Kiemelte: meg kell ismerni a zsidók életét, „akik velünk éltek”, részei voltak a nemzet életének, a háborúban a magyar hazáért harcoltak. Az áldozatok mellett emlékezni kell a gyilkosokra is, akiknek tetteit sosem lehet mentesíteni, és a hősökre, akik a legnehezebb időkben is emberek maradtak. A kormány mindent megtesz azért, hogy soha többé ne fordulhasson elő a holokauszthoz hasonló tragédia, ezért is alakított emlékbizottságot a deportálások évfordulója alkalmából.

Ilan Mor budapesti izraeli nagykövet aláhúzza: emlékezni és emlékeztetni kell, mert rövidesen nem lesz élő tanú, aki beszámolhatna a holokausztról, mert vannak, akik elfelejtették a borzalmakat, és vannak, akik nem is tudják, mi történt. Figyelmeztetni is kell az embereket, hogy a 21. században az antiszemitizmus továbbra is létezik és terjed.

Az ENSZ történelmi lépésként, Izrael javaslatára emléknapjává nyilvánította január 27-ét, így minden évben megemlékeznek a világon a zsidó népet ért tragédiáról, a hatmillió áldozatról, akiket a gyűlölet és a fajelmélet ideológiája alapján meggyilkoltak, és azokról, akik túléltek a borzalmakat, de máig nem tudnak szabadulni a szörnyű emlékektől – mondta.

Arról is beszélt, hogy az egész világon érezhetően erősödik az anti-

szélsőjobboldali párt, amely támogatóival együtt „szórja a zsidók és a cigányok, az Izrael elleni gyűlölet magvait” – jegyezte meg. Úgy vélte, ez is azt mutatja, hogy létezik az új antiszemitizmus. Szerencsére azonban a Jobbik és támogatói kisebbségben vannak a magyar társadalomban.

A megemlékezés végén gyertyát gyújtott az áldozatok emlékére mások mellett Hende Csaba, Zoltai Gusztáv, a Mazsihisz-BZSH ügyvezető igazgatója és Koltai Lajos filmrendező, operatőr.

Az eseményen a diplomáciai testület több tagja is részt vett.

Szemes Györgyné auschwitzi túlélő mondja el a táborban látottakat

A megemlékezésen bemutatták Pajor Tamás zeneszerző Rosenberg Dani című dalát, amely egy keresztény és egy zsidó kislány barátságáról szól, arról, ahogyan a keresztény kislány feláldozza magát zsidó barátjáért. A számhoz Koltai Lajos a Sorstalanság című film felhasználásával rendezett képanyagot. A klip mások mellett Koncz Zsuzsa, Demjén Ferenc, Bródy János, Somló Tamás és Bódi László Cípő közreműködésével készült.

Páva utca

Szemes Györgyné az Auschwitz Táborcsoport – amelynek tagjai az esemény díszvendégei voltak – nevében tartott emlékbeszédet, melyben felidézte, hogy amikor megérkeztek a haláltáborba, megcsapta őket a füstből, az égett emberhús és a csatornák szagából összeállt levegő.

Arról is szólt, hogy rögtön szétválasztották a nőket és a férfiakat. Akik már rabként ott voltak, azt ajánlották, hogy a fiatalok mondják magukat idősebbnek, mert azzal esélyt kapnak a megmeneküléshez, ezért Mengelének, a láger orvosának ő is egy évvel többet mondott, mint ahány éves valójában volt.

Beszélt arról, hogy miután „minden jogát elvesztett fogollyá” vált, „férfiak és vérszomjas lányok” fogadták őket a táborban, majd levetkőztették őket, és közölték velük, hogy Auschwitzból „nincs visszatérés”. Elmondása szerint a haláltábor felszabadulásakor már alig voltak életben foglyok, azok is „csontsoványan, félig halottan” várták az orosz katonákat.

A megemlékezésen bejátszották Ban Ki Mun ENSZ-főtitkárnak a nemzetközi emléknapra küldött videóüzenetét. Ebben elhangzott, hogy az embermentők a náci uralom alatt a biztos halállal néztek szembe, és bátorság, erkölcsi példamutatás volt jellemző rájuk. Megemléltette azt is, hogy Raoul Wallenberg svéd diplomatának több tízezer üldözött köszönheti az életét.

Az ENSZ-főtitkár kitért arra, hogy „idén azokra is emlékezünk, akikről kevesebbet tudunk”, pedig sokakat megmentettek, mert „példájuk segíthet nekünk egy jobb világot építeni”.

Az eseményen szintén levetítették Koltai Lajos Rosenberg Dani című videoklipjét, amelyen Erdő Péter bíboros, prímás, esztergom-budapesti érsek és Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbi is hozzáfűz néhány gondolatot a dalhoz.

Ökumenikus imahét

A tiszta és emelkedett emlékezés segíthet abban, hogy olyan szörnyűség, mint a holokauszt, ne ismétlődhessen meg soha többé – mondta Erdő Péter bíboros, prímás, esztergom-budapesti érsek az ökumenikus imahét záróeseményén, a keresztény-zsidó imapon a Budapest-Terézvárosi Avilai Szent Teréz Plébániatemplomban.

A bíboros úgy fogalmazott: „Különös öröm az, hogy itt most a különböző keresztény közösségek tagjai együtt lehetnek az idősebb testvér képviselőivel, erősítve ezzel egymás között is az összetartozás felismerését”, amire nagy szükség van, „ezért is tartja ma a holokauszt emléknapját szerte a világon sok ország”.

Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbi felhívta a figyelmet arra: a Szentírás törvénye megköveteli az özvegy, az árva, a gyenge és az elesett emberek védelmét és segítését, „megparancsolja nekünk a felebarát szeretetét”. Megjegyezte: lehetnek az élet kérdéseiben más nézeteink, de „nem lehetnek ellenséges nézetei egy haza fiainak és egy föld polgárainak”.

Schweitzer József kiemelte: „Isten előtt alázattal kell járnunk”, mert

Schweitzer József az ökumenikus imahét zárórendezvényén (MTI-fotó: Kovács Attila)

ICCA: Magyarországon vészhelyzet van

Az interparlamentáris koalíció küldöttsége Budapesten

Magyarország nem antiszemita ország – jelentette ki Fónagy János a Fidesz és Steiner Pál az MSZP képviselőjében Budapesten, az antiszemitizmus ellen küzdő interparlamentáris koalíció (ICCA) delegációjával folytatott tárgyalásokat követően.

A magyar politikusok arról azután beszéltek, hogy Fiamma Nirenstein olasz parlamenti képviselő, az ICCA-delegáció egyik vezetője a sajtótájékoztatón úgy fogalmazott: a magyarországi antiszemita kijelentések „durvasága és gyakorisága páratlanul mondható az európai országok között”.

Az ICCA európai és izraeli képviselőkből álló 11 tagú delegációja magyarországi látogatása során a kormány, valamint a parlamenti pártok képviselőivel találkozott.

Fiamma Nirenstein elmondta: azért érkeztek Magyarországra, mert az országban „vészhelyzet” van az antiszemita kijelentések durvaságát és gyakoriságát tekintve. Hangsúlyozta ugyanakkor: a kormány és az ellenzék képviselőivel folytatott tárgyalások után meggyőződtek arról, hogy mindkét oldal határozott erőfeszítéseket tesz a hasonló kijelentések visszaszorításáért.

Az olasz politikus közölte: tájékoztódtak a magyarországi romák és zsidók elleni rasszista és diszkriminatív megnyilvánulásokról. Leszögezte: nincs egyetlen ország sem Európában, ahol egy újságcikk a romákat az állatokkal tekintet-

Fiamma Nirenstein és Fónagy János

(MTI-fotó: Földi Imre)

te volna egyenlőnek, és nincs egyetlen parlament sem, ahol a zsidó politikusok összeírását követelte volna egy megválasztott képviselő.

Fiamma Nirenstein nem titkolta, hogy az a fajta antiszemitizmus, amelyet a Jobbik képvisel, nemcsak Magyarországot, hanem egész Európát problémázza.

John Mann, az Egyesült Királyság parlamenti képviselője, a delegáció másik vezetője arról beszélt, országa nem azért harcolt a fasiszmus, majd a kommunizmus ellen, hogy ma Európában egy választott politikus a zsidó politikusok listázását követelje.

Fónagy János – aki a sajtótájékoztatón úgy mutatkozott be, hogy a párt budapesti elnökeként a Fideszt, a holokauszt utolsó parlamenti túlélőjeként pedig az idősebb zsidóságot képviseli – kifejtette: a magyar nép nem antiszemita, idegengyűlölő vagy kirekesztő, és Magyarországon nem gyakoribbak az ilyen felháborító megnyilvánulások, mint a világ más részén, ugyanakkor ezeket nem szabad lebecsülni, és a leghatározottabban fel kell lépni ellenük. „A Fidesz és a kormány ezt tette, és a jövőben is ezt fogja tenni” – fűzte hozzá a párt politikus, aláhúzza, hogy a Fidesz a parlamentben és a tömegrendezvényeken is elítéli minden antiszemita megnyilatkozást, és minden rendelkezésére álló eszközzel megakadályozza ezen megnyilatkozások megismétlődését, szükség esetén akár a parlamentre vonatkozó szabályok megváltoztatásával is.

Steiner Pál, aki szerint a magyar emberek többsége nem antiszemita, hangsúlyozta: „a kirekesztés minden formája elleni fellépés közös nemzeti ügy”, ebben az MSZP szívesen együttműködik a kormánnyal, és ebben a kérdésben nincs nézeteltérés a két párt között.

Az ICCA-delegáció vezetői kérdésre válaszolva elmondták: nem Magyarországot, hanem európai és izraeli parlamenti képviselők kezdeményezték a mostani látogatást.

(MTI)

„mindnyájan az ő esendő gyermekei vagyunk”. Hozzátette: Isten a maga képmására teremtette az embert, ezért „minden emberen meg kell látnunk Isten arca hordozóját”. Meg kell tartani a törvényt, szeretni kell az igazsá-

got, és alázattal kell járni Isten előtt.

***

Ezen a napon szinte az egész világon, Moszkvától New Yorkig, Brüsszeltől Varsóig kegyelettel emlékeztek meg az auschwitzi tábor felszabadításáról.

Amit a púrimról tudni illik

Púrim egynapos ünnepe ádár 14. napján, egy hónappal peszách előtt van. Arról emlékezünk meg ezen az ünnepen, hogy a perzsa uralom alatt élő zsidó közösség, amelynek kiirtására Hámán gonosz tervet szőtt, megmenekült. A pontos dátum körül van némi bizonytalanság, de valószínű, hogy az Eszter könyvében leírt események i. e. 450 körül történtek. A púrim név a „sorsvetést” jelentő pur szóból ered, mert Hámán így választotta ki az időpontot, amikor rá akarta szabadítani hordáit a zsidókra, hogy kiirtsa őket.

Az évszázadok folyamán még sok uralkodó akadt, akinek országában zsidók éltek, és meg akarta valósítani Hámán aljas tervét. A diaszpóra számos országában a helyi uralkodó kénye-kedvétől függő zsidók bizonytalan sorsát foglalja magába púrim története. Ez a történet, amelyben az események váratlan fordulata folytán az elnyomó fegyvere visszafelé sült el, s így a zsidó közösség képes volt megvédeni magát az erőszak ellen, évszázadokon át a reménység és bátorítás zsarátnokaként izzott az elnyomott és meggyötört zsidóság lelkében.

Az ünnep megtartásának legjellemzőbb vonása, hogy púrim előestéjén a zsinagógában meghallgatjuk az Eszter-tekercs, közismertebb nevén a Megila felolvasását. A következő reggelen, púrim napján, a sáchrít istentiszteleten is felolvassák a Megilát.

Mind a férfiak, mind a nők kötelesek meghallgatni a Megila felolvasását. A gyerekeket is vigyük el a zsinagógába, hogy teljesíthessék ezt a kötelezettséget, de az egészen kicsiket, akik inkább zavarnák a gyülekezetet, még ne vigyük magunkkal.¹

A púrimi szertartás alapja Eszter könyvének alábbi részlete: *Mordecháj leírta mindezeket az eseményeket. Majd levelet küldött... a zsidóknak... és kötelezővé tette számukra, hogy tartsák meg ádár hónap tizennegyedik és tizenötödik napját... Tegyék azokat az evés-ivás és az öröm napjaivá, amikor egymásnak ajándékokat, a szegényeknek pedig adományokat küldenek. A zsidók megfogadták, hogy... sem ők, sem utódaik, sem a hozzájuk csatlakozók nem szüntetik meg, hanem megtartják ezt a két napot² a kapott írás szerint és az előírt időben minden esztendőben...* (Eszter 9:20–23., 27.)

Púrim megünneplésének másik parancsolata: „enni, inni, vigadni”, púrim napján családi ünnepi vacsorát³ kell tartani. Ezt is sz'udának hívják, és az Eszter könyvében megadott utasítás teljesítésére szolgál, hogy legyenek ezek „az evés-ivás napjai”, j'mé miste.

Még két fontos előírás van:

Mindenki „küldjön ajándékot” egy barátjának. Ez étel- vagy italajándék lehet. Legalább kétféle sült vagy főtt ételt vagy gyümölcsöt vagy édességet vagy italt kell küldeni. A kötelezettséget azzal is teljesítjük, ha egy embernek küldünk ilyen ajándékot, de szokás a különböző barátoknak is „ajándékot szétküldeni”: ezt héberül sálách mánotnak vagy misloách mánotnak – közismerten sláchmónesznak – hívják. Ezeket az ajándékokat a gyerekekkel szokták elküldeni.

Mindenki adjon adományt legalább két szűkölködőnek. Még a szegénynek – aki maga is rászorul az adományra – is kell adnia. Aki netalán olyan helyen tartózkodnék, ahol nincsenek szegények, vagy más okból nem tudja aznap teljesíteni az adományozás kötelezettségét, az tegye félre a pénzt, hogy később átadhassa a rászorulóknak.

A talmudi idők óta púrim az egyetlen olyan ünnep, amelyen a mértéktelen ivás szokásos korlátozását szabad felrúgni. „Addig kell inni, amíg nem tudunk különbséget tenni az átkozott Hámán és az áldott Mordecháj között” (Megila 75.) – mondják a bölcsék.

Természetesen aki ismeri magát, és tudja, hogy ha többet iszik a kelleténél, akaratlanul is megszeghet vagy áthághat egy vallási előírást, vagy közönségesen kezd viselkedni, jobb, ha még púrimkor sem rúg be.

Bár semmi nem tiltja, hogy púrimkor dolgozzunk, mégis méltóbb az ünnephez, ha nem a szokásos munkánkat végezzük, hanem illő módon megszenteljük a napot.

Sok zsidó közösségben elterjedt szokás púrimkor maskarába bújni, karnevált és egyéb összejöveteleket rendezni. A jelmezviselés és a gyerekek számára rendezett hasonló mulatságok különlegesen népszerű formában hordozzák púrim ünnepének tartalmát.

H. H. Donin

1 Nem helyes az egészen kicsiket, akiket máskor nem visznek el a zsinagógába, púrimkor vinni oda, amikor Hámán nevének hallatán – szokás szerint – hatalmas zajt csapnak, dobognak, kereplőt ráznak. Az a gyerek, aki már tudja, hogy a zsinagógában csöndben kell lenni, tiszteltetésen kell viselkedni, esetleg tetszéssel fogadja ezt. De aki legelőször ezt tapasztalja, az az nehéz megérteni, hogy a zsinagóga nem cirkusz, hanem szent hely.

2 Mivel Susánban, a perzsa birodalom fővárosában 15-én tartották az ünnepet, azokban a városokban, amelyek Susánhoz hasonlóan „Józsue napjai óta” fallal voltak körülrítve, egy nappal később, ádár 15-én ünnepeltek. Ezt a napot susán púrimnak hívják. Jeruzsálemban ádár 15-én tartják púrim ünnepét.

3 Az étkezés utáni hálaadásba és a napi istentiszteletbe ezen a napon egy külön imát iktatnak be, az Ál hániszim... (A csodákért...) kezdetűt, amellyel hálat adunk az Örökkévalónak púrim csodáiért. Ugyanezt az imát mondják, más betoldással, chanukkakor is.

Vallásosak bevonulása a Cáhálba

כתיבה וחתימה טובה
חברה קדישא
CHEWRA KADISCHA
Heiliger Verein für fromme und wohltätige Werke,
gegründet 1764
wünscht allen Mitgliedern und Gönnern
ein glückliches Jahr 5773

A bécsi Chevra „jó bepecsételést”, azaz az Élet Könyvébe való beírást kíván a hittestvéreknek. Különös marketing...

Abszolút nyilvánosság

Misenechnessz Áder, márbín böszimchá – jön ádár hónapja, sokasodik az öröm...

„És a Föld megtelt erőszakkal.” Özönvíz Tel-Avivban

Böné Börák, ha egyszer végigmegegyek rajtad én...

Élőről utcát elnevezni??? (Rasztig-fotó)

Stille Nacht – Haifán

Heisler: legyen ernyőszervezet a Mazsihisz. Kísérlet a Kotelnál

Különös ízlésű chanukija

Identitászavar. Nem a pesti zsidónegyedben láttuk

Simon Peresz. De melyik a testőre?

Édes jó Istenem! Ennyire nem kellett volna meghallgatnod a Gesem-bencsolásunkat! (csapadékokat kérő ima)

Szomszédok

(Rasztig-fotó)

Tél a Méa-Searímban. Rájuk nem vonatkozik a bálványkészítés tilalma?

CSOMÓS RÓBERT

Szomorújáték

Az utolsó igazi békeév, 1938 tavaszán, ünnep után tört el családunk büszkesége, a porcelán peszachtál. A tragédia úgy történt, hogy nagyanyám segítsége, az idős Hajagos Mari néni megbetegedett, és egy fiatal, szőke copfos kiscseléd jött Sajókazáról helyettesíteni. Ő ejtette el mosogatás közben a nagy kelenyével hozott és anyám hűgának hozományként ígért drága kincset.

Nagyfiú, harmadik osztályos nebuló voltam én már akkor, Tomi unokaöcsém is „pocok” első volt az időben, a két ravasz szíu indián főnök, ő Bölc Varjú, én Fehér Ló,

oldalán a mára méltatlanul elfeledett, szőke drámai színésznővel, a Nemzeti Színház tragikájával, Madách Imre Az ember tragédiájának Évájával, Simor Erzsivel. Hátrahagyok a hirdetésekhez. Házaspárnak hatvan pengőért kínálnak kéthetes baltoni nyaralást, teljes ellátással, kétágyas szobában, a Buick cég hathengeres, lengőgöngyös új túraautója viszont már 3400 (azaz háromezer-négyszáz) pengőbe kerül. Monoron az 1800 négyszögöles, termő gyümölcsfákkal beültetett telken álló négyszobás, kétszintes villa kereken 10 000 (tízezer)

származik, és a hozzáértő háziasszonyok csakis első osztályú kajszibarackból főzik a lekvárt. Keserű mag tehát kizárva.

Hanyatlak már az utószezon is, túlrejt a barack, és mi még csak a második tíz kilós zsák elején tartunk. Hosszabbodnak a napok, és még korábban, szinte sötétben kelünk, hiszen az izgalomtól és az izomlástól úgysem tudunk aludni. Jó tudni, hogy a héjakat is gyűjtjük, hiszen egyszer majd óhatatlanul eljön a tél, és a nagy vassparherd az ő paraszán süti majd az almát. Tehát sok volt a tennivaló, lassult az iram, majd' öt napig tartott, mire beköthettük a második zsák száját, és nekiláhattunk a harmadiknak, az utolsóknak. Akkorra már 12 (azaz tizenkét) ezüstpengő rejtekezett a nagy ruhásszekrényben, a molyzsákba bujtatott télikabátom zsebében, mikor Boda Ferenc okleveles cukrászmester csapdát állított az indiánoknak. Eladdig is nehéz, nagyon kockázatos volt a Falusi Feldman vigvamjától hazafelé vezetett ösvényen végighaladni a hat „rengeteggel” a zsebünkben, és látni, amint a megvetni való apacsok, irokézek, komancsok, navahók (a szomszéd utcák gyerekei) állukra csurgó mohósággal nyalják a vanília-csokoládé fagyaltot, de az okleveles Boda Ferenc ezzel sem elégedett meg. A csábító süteményekkel, tortákkal tömött kirakat elé még egy életnagyságú, cukrászsapkás, kezében egy túlméretezett gipsztölcserő tartó papírmásé hölgykét állított ki. Lábánál ordítóan nagy betűkkel kiírva az állt: Három gombóc 10 fillér!

1938 nyarán már mindhárom tudtunk írni, olvasni, bár a kiállított baba magáért beszélt. Könnyű a kínzó-cölöphöz kötve arcizomrándulás nélkül dacolni a fájdalommal, de ezeknek a tentaluszi kínoknak már nem bírtunk ellenállni. Három gombóc, mikor az olasznál (aki szintén hitsorsos volt) csak kettőt pottyantottak az ostyatölcserőbe.

Már július elejét írták, mikor háromtagú delegációnk beállított a soha nem látott Stern úr cvikkeres társához, Aranykasza úrhoz. Bizony öszsvissz tíz pengőnk volt, a többi pénz ott csörgött Boda Ferenc okleveles cukrászmester zsebeiben. Aranykasza úr előjött a pult mögül, levette, megtörölgette a cvikkerét, egyenként szemrevételezett bennünket, aztán gondosan megszámlálta az ezüstöket, barackot nyomott a fejünkre, kivette a kirakatból, becsomagolta, cukorspárgával átkötötte és az izgalomtól remegő, izadt kezembe adta a vágyott kincset. Este aztán nagymama sírvanetve vette át, mert ő már nyolc pengőért ugyanott magától Stern úrtól vett egyet, csak mi nem tudtunk róla.

Anyám kisebbik húga így a staffirrunghoz kapott egy peszachtált is, de a két peszachtál és a tulajdonosai egyike sem élte túl a vészorkszakot. Hová lettek, mivé lettek, csak a Teremtő tudja, aki szemmel tartja a fű növést, a hangya útját és a madár röptét, akinek az akarata nélkül a Biblia szerint egy hajsza sem görbülhet meg.

Csomós-sirató

Évtizede, hogy beállított a szerkesztőségbe, és letett egy kéziratot. Szokás szerint tartalékba tettük, mint minden meg nem rendeltet. A kíváncsiság azonban nagy úr. A szerző szerény viselkedése gyanús lett, ritka madár munkahelyünkön az ilyen. Visszahúztam írását a „talonból”, és belenézttem. És azóta olvasom – mindent. „Mert a Csomóst sosem kell javítani” – hangzik fülemből olvasószerszertől válasza, amikor szóvá teszem, hogy mi ez a feltűnő gyorsaság, amivel továbbítja nekem a kéziratot. „A Csomósról szeretnék írni” – mondja állandó külső munkatársunk. És nyitott kapukat döngtet – ír róla.

Mert úgy visszaadni Miskolc városának múlt század eleji életét, atmoszféráját, olyan gazdag szókinccsel írni akár egy lekvárfőzészről is – senki nem tudott, csak Ő. És akkor még nem szóltam az izraeli hadseregbeli naplójáról, a Szentföldön töltött éveiről, az ottani „hangulatjelentéséről”, amelyek felejthetetlené tették írásait, könyveit – és őt magát is.

Csomós Róbert, munkatársunk, 83 éves korában az öröklébe távozott. Zichroná livráchá!

(kép)

együtt törtük a fejünket a lesújtott nagy megvigasztalásán. Kapóra jött, hogy a nagyvakáció kezdetével egy időre esett a barackszezon, és a Széchenyi utca sarkán, a nagycsarnokkal szemben, a Stern és társa, „Arany Kasza vas és edény nagyáruház” kirakatában 14 pengős áron kínáltak hasonló gyönyörűséget.

A barackmag, ez volt a kulcsszó. Egy nagyszerű, játékmunkával elérhető kereseti lehetőség, mert a feltört, édes barackmag kilójáért 60 fillért, hat darab nikkell tízfillérest fizettek.

14 (azaz tizennégy) pengő, vagyis 14 „rengeteg”! Így nevezte akkoriban az ezüstpengőt az a valaki, aki kölcsönkérni jött, vagy akihez a nagy kölcsönkérni ment. Mert akkor mi már nem a Lówy-udvarban, hanem a Búza tér előkelőségében laktunk, ahol nem illett egy evőkanál libazsír, egy tojást vagy bögre lisztet kölcsönbe kérincselni, hanem pénzért – egy-két „rengetegért” – jártak át egymáshoz a zsidó iparosok asszonyai. Ha a család el is költözött onnan, de a Lówy-udvart még nem bontották le, a szomszédság, az ismeretség, a születés jogán mi, gyerekek, átjárhattunk játszani és a lekvárfőzésznel segíteni, hátramosz-dítani.

Engedjék meg, hogy kilépve a történetből, bemutassak egy régi, dicstelenül kimúlt nagyurat: a fenn említett „rengeteg”, vagyis a pengőt.

Előveszem, nézem Ince Sándor hajdan népszerű Színházi Élet című lapjának 1938. júniusi számát. Cím-

pengőt kóstál. A szerdai nagypiacon egy pengő a lábánál összekötözött, rántani való csirke párja, de a piacnap végén már nyolcvan fillérért is odaadják. A Szentföldön nyugvó szegény anyám havi keresete akkoriban már megközelítette a megénekelte 200 (kettőszáz) pengőt, persze csak úgy, hogy kiegészítő keresetként a nyolcórás irodai gépírói munka után sétált egyet. Kihordta az ügyvéd úr közeli címekre küldött leveleit, megspórolva így a levelenkénti 6 (hat) filléres portót. Tesznek csak felmérni, micsoda összeg lehetett 14 pengő két gyereknek. Illetve háromnak, mert Licuka unokanővérem, mint próbaidős szíu indián, szintén csatlakozott a tervhez.

Előkészületként lehoztunk a padlásról egy évtizede ott porosodó, rozszant babakocsit, így a dolgok logisztikai része, a szállítás meg lett oldva. Három egész és három félbetörött keramittégla, néhány egérrágra jutasák, és elégedetten konstatáltuk, hogy minden eszköz megvan a hadművelethez.

Eskü alatt megfogadtuk, hogy ettől kezdve mindhárom hajnalok hajnalán kelünk, és megkezdődött a munka. Iszonyatosan sok – mondanám, rengeteg – barackmag tíz kiló. Azonnal kell szállítani, mert beszárad, és egy hét múltán csak kilenc, de Falusi Feldman Áron mérlegén esetleg már csak nyolc kilót nyom. Falusi viszont szemrebbenés nélkül fizet, egyből „lepengeti” vízhozályos markomban a hat ezüstöt, mert tudja, hogy a barackmag a Lówy-udvarból

Közel-keleti élményeim

Még izraeli látogatásom előzményeként szorongással indultam el Budapestről Jordániába. Amikor repülőre szálltam, éppen az előző napokban kezdődtek a Gázai övezetből indított rakétatámadások megállítását célzó izraeli légitámadások. Egyre több találgatás látott napvilágot arról, hogy azt szárazföldi hadművelet is követheti. Obama elnök ugyan jogos izraeli övédelemről beszélt, de tartani lehetett tőle, hogy ha Izrael övédelmi lépését túlzónak tartják, az bármikor felkurbálhatja az indulatokat az arab világban, s a válság könnyen kiszélesedhet. Amman felé repülve, útközben sok napilapot lehetett olvasgatni: címlapjaikon kivétel nélkül az Izrael–Gáza-konfliktust taglalták. Az Izrael-pártiak a jogos övédelmet hangsúlyozták, míg az arab lapok az érzelmekre igyekeztek hatni azzal, hogy a címlapjaikon egy meghalt kisgyerek fényképét közölték. Sajnálatosan a háború az háború, de tudvalevő, hogy a Hamasz élő pajzsként gyakran időseket, gyerekeket – sokszor tudtukon kívül – odatelepít a gázai hadi létesítményekhez, a Hamasz intézményeihez.

Hanti Vilmos

Az Ellenállók Nemzetközi Szövetsége (FIR) és a Magyar Ellenállók és Antifasiszták Szövetsége (MEASZ) elnökeként a Veterán Világszövetség (WVF) kongresszusára érkeztem a Holt-tenger jordániai oldalához.

Izraelbe indulva aggódtam, át tudok-e menni a határon, nem sértik-e meg a tűzszünetet, s folytatódik minden. Ugyan kicsi az esélye annak, hogy Tel-Avivban vagy máshol egy örült merénylővel találkozom, de ha mégis? Mindenesre írtam e-mailt az izraeli magyar nagykövetségnek, ha nem engednék be Izraelbe vagy bármilyen gond adódnék, fogom keresni, segítséget kérve tőle. Noha elég „nemzetien” írtam meg az udvarias levelet, sajnos azóta sem kaptam választ tőle. Mindenesre fölkészültem a nagyon alapos csomagellenőrzésre, illetve csomagkipakolásra. Furcsa volt, hogy Aramariban alig szálltunk fel néhányan a Jordán Légitársaság repülőjére. A gépen átéltem némi időutazást is a múltba, ugyanis 17.10-kor indultunk, viszont az egyórányi idő-visszaállítás miatt 16.55-re érkezünk Tel-Avivba. Meglepetően gyorsan jutottam át az ellenőrzéseken. S ami hihetetlen volt: egy nyugodt, lüktető, békés, étellel teli ország fogadott. Később sokat sétáltam a téli melegben. Ami feltűnő volt, hogy az emberek magabiztosnak és nyugodtnak látszottak.

Jeruzsálemba busszal utaztam. Hamar megtanultam, ha annyit mondom a vezetőnek fölszálláskor, hogy „vatic”, fél áron kapom tőle a jegyet, mint minden más idős ember. Útközben a sofőr fölhangosította a rádiót, a másnap ENSZ-közgyűlésről beszéltek, ahol a palesztinok felminősítéséről szavaztak, s akkor már várható volt annak a végeredménye. Akikkel beszéltem, azok nem fogadták kedvezően a hírt. Többen tartottak attól, hogy a szavazás hatására az Izrael-ellenes erők megerősödhetnek. Mások erős figyelmeztetést láttak arra, hogy a palesztin–izraeli kérdéssel Izrael végre érdemben foglalkozzék.

Jeruzsálemben a Jad Vasembe tartva, jókedvű katonalányokkal találkoztam. Nyoma sem volt rajtuk annak a feszültségnek, amelyet néhány napja a világ átélt Izrael kapcsán. Kétgyerekes, idősebb izraeli barátom mesélte, hogy őt is behívták az elmúlt héten katonának Gázába, de mire indult volna, tűzszünet lett. A nyugodtság s a jókedv oka talán az lehet, hogy sajnálatosan az izraeli emberek már kiskoruktól kezdve háborús fenyegetésben nevelkednek. Izrael történelme során megtanult ezen környezetben élni. A Jad Vasemben tartott megbeszélésünk eredményeként a MEASZ-nak lehetősége lesz arra, hogy a holokauszt tanulása témájában szervezett csoportokat küldjön oda egy-egy hétre.

Magyarországon 2002-től vetette fel a MEASZ a magyar antifasiszta ellenállók emlékeit bemutató emlékház, egy kisebb múzeum gondolatát. Az illetékes miniszterrel amolyan elhajtó válaszelelet kaptunk: forduljunk a Holokauszt Emlékközpontoz problémákkal. Különösen szembeötlő volt a levél stílusában a fasizmus áldozatainak és a borzalom ellen fellépőknek az öszvamosása. Úgy tudunk eredményesebbek lenni napjaink antifasiszta ellenállásában, ha a kettőt nem keverjük.

Utam következő állomása Ciprus volt. Ott részt vettem a legnagyobb szakszervezet, a PEO 26. kongresszusán. Felkerestem a ciprusi antifasiszta ellenállók irodáját, ahol találkoztam a vezetőség tagjaival. Ezek az angolok oldalán harcoló veteránok zömmel 90 évesek már. Említették, hogy ugyan eddig tagjaik között csak veteránok lehettek, szeretnék, ha a szervezetükbe a gyerekeik, azok gyerekei is belépnének, hogy a második világháború ciprusi antifasiszta ellenállói emléke tovább tudjon élni.

Érdekes volt, amikor Nicosiából személyi igazolvánnyal át tudtam menni a Törökország által elfoglalt területre. Ezt 2008-tól teheti meg minden EU-tag, másoknak útlevelel szükséges.

A ciprusi választók még nem tapasztalhatták meg, amit Magyarországon már sokan tudnak. A gazdasági válság éppen a regnáló kormányokat tépázta meg. Az emberek szeretnének biztonságot, s könnyen szavaznak egy másik, ígértebb szereplőre. Sokan csak később fogják látni, az ígértebb szereplő akár sokkal kegyetlenebb életet teremthet mindazok számára, akik – kellő érdekérvényesítő erő hiányában – nehezebben tudnak boldogulni.

Epilógus

Az Ellenállók Nemzetközi Szövetségének „A béke nagykövete” címet adományozta 1987-ben az ENSZ. Közel egy hónapos utam során a legkülönfélébb világnézetű emberekkel találkoztam, s többször is gondoltam arra, hogy az egykori antifasiszta ellenállók 1945-ben nekünk, gyermekeinknek életük kockázatásával kivívták a békét, amelyet kötelességünk megőrizni, s ezt a békét kötelességünk utódainkra hagyni, gyűlölködésmentes élettel, egymás iránti toleranciával, hiszen tudjuk, nem nagy a bolygónk. Mi, emberek, egymásra vagyunk rajta utalva.

Jordánia–Izrael–Ciprus, 2012. december

Hanti Vilmos

APRÓHIRDETÉS

VEGYES

Üzemorvosi, háziorvosi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITAPHARM. Hétfő-szerda 15-16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Műfogsorrögzítés miniimplantátumokkal. Bp., Szt. István krt. 4. III. 1. 320-4778. www.drviragdentel.hu és www.mini-implantatum.hu

Manikűr, pedikűr. Hívásra házhoz megyek. 06-20-551-4580.

Otthoni szakápolást vállalunk Budapest területén, szükség esetén, egyedi szakorvosi ellátással és gyógyászati segédeszközök helyszínre telepítésével. Együttműködünk a háziorvossal, kórházi szakorvosokkal. Kóser étkeztetést is biztosítunk. Szakmai működési engedéllyel és felelősségbiztosítással rendelkezünk. Tartós megrendelés esetén árkedvezményt adunk. E-mail cím: alarmcentrum@alarmcentrum.hu, 24 órás telefon: +36-30-443-1016.

Színes és fekete-fehér nyomtatás, másolás, plakátnyomtatás, könyvnyomtatás, névjegykészítés a Mammot I.-ben, a II., VI., IX. kerületekben. Messenger Miklós, www.rcontact.hu, 06-20-934-9523.

Licites eljárással eladó ingatlanok!

Bp. III., Czetz János u. 67. sz. alatt 30 m²-es garázs. Kikiáltási ár: 2 000 000 Ft.

Gyömrőn 730,35 m²-es kastély 9398 m²-es telekkel és 9758 m²-es kerttel. Kikiáltási ár: 95 000 000 Ft.

Balatonkenesén közmű nélküli, 604 m²-es telek. Kikiáltási ár: 3 900 000 Ft.

Balatonkenesén közmű nélküli, 603 m²-es telek. Kikiáltási ár: 3 860 000 Ft.

Balatonkenesén közmű nélküli, 620 m²-es telek. Kikiáltási ár: 4 000 000 Ft.

Sárbogárd, Ady Endre úton 38 m²-es, egyszobás, komfortos örökklakás. Kikiáltási ár: 3 900 000 Ft.

Göd, Teleki Pál utcában 535 m²-es telken 53 m²-es, kétszobás, összközműves, telkes lakóingatlan melléképülettel (9,4 m²). Kikiáltási ár: 12 000 000 Ft.

Az ingatlanokról a 30-355-9541 vagy a 30-217-3460 telefonszámon lehet érdeklődni munkaidőben.

VIII. kerületi, Blaha Lujza tér mellett, 55 m²-es, pompás lakásomat lakottnak fél áron eladnám. Csak megbízható egyének jelentkezését várom, zsanio1@t-online.hu

Újlipótvárosban garzonlakás turistáknak kiadó. Tel.: 226-4109.

Vígszínházhoz közel turistáknak lakás kiadó. Tel.: 06-30-346-2223.

ÚJ ÉLET

a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének lapja

1075 Budapest, Síp u. 12.

Telefon/fax: 322-2829

E-mail: ujelet@bzsh.t-online.hu

Főszerkesztő:

Kardos Péter

Olvasószerkesztő:

Gábor Zsuzsa

Kiadótulajdonos:

Mazsahizs

Előfizetési díjak:

Belföldön: 1 évre 4800 Ft

Külföldre 6800 Ft/év

USA és Izrael: 7500 Ft/év

Az összeg valutában is befizethető az aktuális árfolyamon.

OTP bankszámlaszám:

11707024-22118480

OTP SWIFT kód:

(BIC) OTPVHUBB

IBAN:

HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000

Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap

Üzletág, előfizethető a kiadónál.

Postacsekk: 11707024-22118480

Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk intézése a 06-(80)-444-444-es ingyenes zöldszámán.

Szedés, tördelés:

WolfPress Nyomdaipari Kft.

Nyomdai munkák:

mondAe Kft., www.mondat.hu

Felelős vezető: Nagy László

ISSN 0133-1353

Keresés! Keresünk Bürle Mihályt, aki az 1956-os forradalom idején Olaszországba távozott. Értesítést a szerkesztőségbe kérünk.

Bécsi, idős, egyedülálló személy gondozását, eltartását vállalom. +36-30-468-6102.

Idős személy gondozását vállalom itthon és külföldön. Tel.: 06-20-229-9579.

Eladó XIII., Visegrádi utcában, a metrótól és piactól 2 percre, szép, déli fekvésű téglaházban 81 m²-es, IV. emeleti, egyedi fűtésű, 2 szoba személyzetis, utcai lakás. Tel.: 06-30-664-1219.

Café MAZEL TOV. Töltsön el nálunk egy nyugodt órát partnerével, barátival. Autentikus, családias környezet, kellemes zene, finom kávék, italok, sütemények, flódni, Mazel Tov kávé, Maccabee sör. Szeretettel várunk mindenkit. Café MAZEL TOV, XIII. kerület, Hegedűs Gy. u. 28.

Klinikai szakpszichológus: szorongás, depresszió, pszichoszomatikus tünetek, stresszoldás, párkapcsolati problémák kezelése, www.frankszuzsa.hu, 30-236-9656.

HÁZASSÁG

Salom komoly társközvetítő. Fülöp Zsuzsa. Telefon: 06-20-934-9523. E-mail: zsuzsa194705@t-online.hu

Ki volt Bíró Dániel?

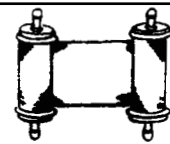
1920-ban az ortodox hitközség és a Chevra Kadisa (Szent Egyet) együttes ülésén határozatot hozott egy nagyszabású egészségügyi intézet létrehozásáról. Az új intézmény zsidó kórház és szanatórium lett. Ezt indokolta, hogy különösen a néhez sorsú betegek helyzete aggasztó, mert zsidóságuk révén mostoha lehet számukra a közkórházi környezet, ahol ráadásul a garantáltan hagyományos kóser ellátás sem biztosított. Nem elhanyagolható szempont, hogy számos zsidó orvost elbocsátottak állásából, így kiváló gyógyító szakembereket lehetett alkalmazni. Az 1883-ban alakult Chevra Kadisa első elnöke, alapítója, Schächter Jakab vejének, a későbbi elnöknek, Friedmann Izidor orvosnak eszméje volt a kórház, amely hamarosan meg is valósult. Idézünk a Zsidó Lexikonból: egy fiúmei gazdag ember, Braun Bernardo (Bernát) vezette meg nagyobb alapítvánnyal a kórház alapjait. Dr. Herczog József volt elnök, Schlesinger Adolf alelnök, Freudiger Lipót, a hitközség tiszteletbeli elnöke szintén nagy érdemeket szerzett a kórház körül (jelentős adománnyal). 1920-ban Bíró Dániel néven nyílt meg a Városmajor u. 64-66. szám alatt a világ akkor egyetlen ortodox kórháza. 45-50 a férőhelye, szanatóriumi résszel is rendelkezett. Kiváló orvosi kara erősen konzervatív vallási vonatkozásban. Igazgató főorvosának Rosenák Miksát nevezték ki. Ugyanakkor ő a vezetője az 1912-ben megnyílt rendelőintézetnek a Kertész utca 32. szám alatt. Itt a vagyontalan betegek díjtalan kezelésben részesülnek, valamint ingyenes gyógyszerellátásban. Tegyük hozzá, a Bikur Cholim Betegápolgató Egylettel közösen irányították. Bővebb kutatást végzett Scheiber Mirjam, aki részletes, majd 40 oldalas dolgozatában számos kérdésre feleletet ad. Például arra, ki volt Bíró Dániel, és miért éppen róla neveztek el az új egészségügyi intézetet. Nem lehetetlen, hogy eredeti szakmája orvos lehetett, mert sírköve ilyesmire utal. De mint tüze századost az első világháborúban súlyos sebesülés érte, nem épült fel, 1919-ben meghalt, a Csörsz utcai sírkertben alussza örök álmát. Testvére, Braun Bernardo (Bernát), aki 3 millió koronát ajánlott fel a Vaskovits Víz Gyógyintézet megvásárlásához, modern kórházak alakításához és fenntartásához, csupán azt kérte, hogy hősi halált halt öccse nevét viselje a kórház, és tábla is örökítse meg cselekedetét. Lássuk ország-világ, hogy a zsidók is részt vettek a harcokban, és bizony életüket is adták szülőföldjükért. Ő már akkor nem Magyarországon élt, hiszen Trianon miatt már nem ide tartozott Fiume, de szülei itt éltek, testvére e földben nyugodott. Rajongásig tisztelt rabbija, Koppel Reich itt volt a felsőház korelnöke. Budapesti látogatásán természetesen felkereste az idős rabbit. Braun Bernardo más társaival együtt mindent elkövetett, hogy a kórháznak és szanatóriumnak első legyen a hírneve. Ezt el is érték, vallási és gyógyítási területen egyaránt. Jöttek is betegek a nagyvilágból.

Mégis elérkezett 1945 januárja. A szovjet csapatok már Pesten jártak, a gettó január 18-án felszabadult, de a gyűlölet lángja a szó szoros értelmében embert, agastyánokat, személyzetet – vallásra való tekintet nélkül –, épületet hamvasztott el. A gyűlöletnek nincs logikája. Magyarzatot nem lehet találni. Január 12. Maros u. 16. A nyilasok meggyilkolták az ápolatkat. Január 14. Fegyveres csoport, civil ruhások és két német vagy inkább német ruhás személyek megölték a beteget, a személyzetet, az igazgató Friedmann Izidot, bár a Bíró Dániel Kórházat a Vöröskereszt is védte. Ezzel sem törődtek. Meghalt ott több rabbi, és az alapító által annyira tisztelt Koppel Reich főrabbi özvegye, lánya, tehát kimondani is sok: 150 ember. Majd meggyújtották az épületet, nem maradt ott más, csak rom és hamu. Január 19-én Budán még mindig üvöltött a sakál. Az Alma utca 2. (Városmajor utcai sarokház) Szeretetházában az idős lakókat, valamint a 24 éves tisztviselőt, szobalányokat, konyhalányokat, rituális felügyelőt, szakácsnőt, mindegyiküket megölték. Egyetlenegy hölgy élte túl a gyilkos akciót, úgy tudom, az ágy alá bújva.

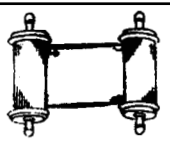
Egy pap, akit rendháza még novemberben kizárt, egyik parancsnoka volt a Városmajor utcai nyilasháznak. Fegyvert csingótt a vállán, úgy járkált az utcán. Egy kúriai bíró rá is kiáltott, hogy szegényt hoz papi miholtára. A nyilasok nekirohantak a bírónak. Az arca cirkáló rendőri védelmére kelt, a nyilasok őt vitték el. A kúriai bírónak sikerült a helyszínről távoznia. Másnap keresték a nyilasok, de nem találták. Azonban hogy a magát páternek nevezőnek tevőleges része volt a gyilkosságokban, azt az eljárás nem bizonyította, de nem zárta ki. Szerinte cseplői csapat okozta a tragédiát. Az elhunytak földi maradványait az áldozatok által ássott gödörbe hányták, és elföldeltek. A Bíró Dániel utcából a megaláztatott Csörsz utcai sírkertben, a tekintélyes Freudiger család tagjainak sírköve mellett temették el. Magas, fehér mácevát állítottak emlékkürré. Nem minden név van feltüntetve. Például Varró Sándor orvosnak, a Visegrádi utcai közösség (Pesti Sul) elnökének nagymamája sem, ugyanis nénye, tehát az elhunyt lánya, Margit, a híd nélküli Duna jégtábláin akrobatikus ügyességgel, veszélyt vállalva lát tudott jutni a túlsó partra, és sikerült azonosítani anyját, akit a Gránátos utcai ortodox temetőben, férje közelében hantoltak el. Ezt mások is megtették, esetleg az elhunytat kedvelt városába vitték, és ott temették el. A Maros utcai és az Alma utcai áldozatok szintén a Gránátos utca kerületébe kerültek. Ezért vált szokássá, hogy az emlékezők a január 14-i dátumhoz közel eső vasárnap felkeresik a Csörsz utcai sírkertet, majd a következő héten a Gránátos utcai temetőt. Ilyenkor elmondják a kijelölt zsoltoárokat, meghallgatják a gyászimákat. Nem túlzottan sokan. Az egykor nagy ortodox közösség kórházainak és otthonának lakói hithű, becsületes emberek voltak, a zsidó felekezetek tagjai, irányzatok nélkül gyászolhatná őket mindenki, aki a vad gyűlöletet elféli. A fiatalok is, akik a békés jövőt remélik. A sokszor elhangzott kérdésre, hogy a felgyújtott spitalnak – kórháznak – miért Bíró Dániel lett a neve, Scheiber Mirjam kitűnő írásából és Frisch György Új Életnek küldött 2007-es leveléből, valamint Komoróczy Géza A zsidók története Magyarországon c. könyvéből értesültünk, és ezek nyomán válaszoltunk. Együttal javasoljuk, bizonyos januári dátumokat – 12., 14., 19. – helyes lenne megjegyezni, mert ezek emlékezésre érdemes napok. Nem tagadom, csak igen nagy megindultsággal tudtam erről írni.

A hó tapintatosan megvárta, amíg a gyászoló elhagyták a sírkertet és otthonaikba tértek, azután elkezdett hullani jó késő éjszakáig... Az ortodox hitközség tagjai 2013-ban, illetve az 5773-as évben a fent vázolt szellemében a sírkertekben kavicst helyeztek a sírokra és recitálták a szokásos imákat. Voltak annyian, hogy a kádít is el lehetett mondani. A szertartást vezette Weisberger T. Mojse főrabbi, Keszenbaum Árje sajték és kántor, a MAOIH vezetői közül Deblinger Eduárd elnök, Páskesz Zév főtákar is részt vettek a megemlékezésen.

Deutsch Gábor

IMADÓK

Templomok	Péntek este Febr. 15.	Szombat reggel Febr. 16.	Péntek este Febr. 22.	Szombat reggel Febr. 23.
Hősök	17.00	9.30	17.00	9.30
Frankel L. út 49.	17.30	10.00	17.30	10.00
Hegedűs Gy. u. 3.	17.00	9.30	17.15	9.30
Vasvári P. u. 5. (Iubavicsi)	17.30	9.00	17.30	9.00
Thököly út 83.	17.30	9.00	17.30	9.00
Hunyadi tér 3.	17.00	9.00	17.00	9.00
Bethlen tér 2.	17.30	9.30	17.30	9.30
Nagyfuvaros u. 4.	17.00	8.00	17.10	8.00
Rabbiképző-ORZSE (Békkocsis u. 2.)	18.00	9.00	18.00	9.00
Kazinczy u. 27.	17.00	8.00	17.10	8.00
Alma u. 2.	17.00	8.45	17.10	8.45
Kórház (Amerikai u. 53.)	15.30	7.30	15.30	7.30
Páva u. 39.	18.00	9.30	18.00	9.30
Dózsa Gy. út 55.	18.00	9.00	18.00	9.00
Berzevicsy u. 8.	18.00	9.00	18.00	9.00
Károli G. tér 5.	18.00	9.00	18.00	9.00
Visegrádi u. 3.	17.00	9.00	17.10	8.00
Desseffy u. 23.	17.00	9.00	17.10	8.00
Teleki tér 22. (szefárd)	8.45			8.45
Pesterzsébet (Zamárdi u. 7.)	17.30		17.30	
Vidéken				
Hódmezővásárhely (Szt. István tér 2.)	17.00		17.00	
Vác (Oberlander Endre tér 1.)	17.00		17.00	
Kecskemét (Nagykőrösi út 5.)	18.00		18.00	
Székesfehérvár (Várkörút 19.)	18.10		18.10	
Győr (Kossuth L. u. 5.)	18.00		18.00	
Szeged (Gutenberg u. 20.)	17.00	9.00	17.00	9.00
Debrecen (Pásti u. 4.)	17.00	8.00	17.10	8.00
Nyíregyháza (Mártírok tere 6.)	17.00	8.00	17.00	8.00
Miskolc (Kazinczy u. 7.)	16.45	8.00	16.50	8.00
Pécs (Füdfő u. 1.)	17.30	10.30	17.30	10.30
Kiskunhalas (Petőfi u. 1.)	17.00		17.00	
Szombathely	17.00		17.00	
Kaposvár (Berzsenyi u. 14.)	17.00		17.00	
Nagykanizsa (Fő u. 6.)	17.00		17.00	
Keszthely (Kossuth L. u. 20.)	17.00		17.00	
NAPTÁR				
Február 15. péntek	Ádár 5.	Gyertyagyújtás: 4.49		
Február 16. szombat	Ádár 6.	Szombat kimenetel: 5.55		
Február 17. vasárnap	Ádár 7.	Zájin ádár		
Február 21. csütörtök	Ádár 11.	Eszter börtje		
Február 22. péntek	Ádár 12.	Gyertyagyújtás: 4.59		
Február 23. szombat	Ádár 13.	Szombat kimenetel: 6.05		
		Sábbát záchor		
Február 24. vasárnap	Ádár 14.	Pürim		

Jickó sírjánál

Viharos napokat élünk át a Közel-Keleten: villámlás, döngés, özönvízszzerű eső, jég, a magasabban fekvő helyeken hó... Talán az időjárás fronttal együtt érkezett az alföldi fuvallat, amely végigszivított a múlt héten...

A szarvasi tábomnak a 2013-as nyarat idekint előkészítő vezetőitől hallottam, a hétvégén meglátogatják egykori táborvezetőnk, Jichak Roth özvegyét. Javasolták, ha ráérek, tartsak velük. Nem sokat gondolkodtam a felkérésen. Mindig is szerettem volna eljutni egyszer arra a helyre, ahonnan Kelet-Közép-Európa egyik legnagyobb zsidó pedagógusa nekiindult, hogy létrehozzon valami olyat, ami sokak szerint egyedülálló a világon. Kicsit elkéstem, már csak a sírját látogathattam meg.

Az indulás előtt az ingem alá felvettem egy kék mádrichpólót, mégiscsak...

Ahva falu egy pár utcás település Dél-Izraelben, virágok, zöld előkertek díszítik a házikókat. A Roth család szíves vendéglátása közben az asztal körül repkedő angol, héber szófoszlányoktól elkalandoztam... lélekben távol jártam, valahol az imaterem, a Mifkád tér, a Beit David és a Kupola környékén...

A sábbát kimenetele után, természetesen már sötétben indultunk a közeli temetőbe. Az utolsó léptek voltak a legnehezebbek; három kavicst emeltem

fel az út mellől, egyet hagyományaink szerint a sírra tettem, kettőt magammal hoztam e különleges helyről. „Boker tov machane! Jó reggelt, tábor!” – szerettem volna hallani, de a fekete márvány sírkő némán őrizi a legendás szarvasi táborvezető emlékét. Az ahvai temető egy olyan hely, ahova legalább egyszer mindenkinek el kell zárándokolnia, aki sokat kapott a Jickó-féle nyaraktól...

A 2012-es pólvolt rajtam, talán ez is jelzi, az idő kerekéi forognak tovább...

Ramat-Gan, 2013. január

Dr. Paszternák András

(a szerző 1991 óta szarvasi táborozó)

Hírek, események röviden

– **1%.** A Veszprémi Zsidó Örökségi Alapítvány köszönetet mond mindazoknak, akik 2011. évi személyi jövedelemadójuk 1%-át az alapítvány mint közhasznú tevékenységet folytató szervezet részére felajánlották. Az így kapott 11 797 Ft-ot a veszprémi kulturális örökség védelme alatt álló zsidótemető felépítményeinek biztosítására és a sírkert gondozására használjuk fel, a kúrtórium döntése alapján. Reméljük, hogy a 2012. évről beadott bevallásukban még többen fogják 1%-os felajánlásukat alapítványunk részére megtenni, amit

előre is köszönünk. Adószámunk: 18927467-1-19.

Kérjük, hogy adójának 1%-át a már 17 éve működő Cödoko Zsidó Szociális, Nevelési és Kulturális Alapítvány részére ajánlja fel. Alapítványunk a befolyt összeget zsidó szociális, nevelési és kulturális intézmények támogatására fordítja. Adószámunk: 18049196-1-42.

– **Helyreigazítás.** Lapunk 2012. augusztus 1-jei számában jelent meg Lévai György Sportolónk az újkori olimpiakon című cikke. A felsorolásba tévesen került be Gyarmati Dezső neve.

– **Adományok.** Szegő László 30 000 Ft-ot küldött a Szeretetkórház részére.

– **Holokauszt Emlékközpont.** Cím: Budapest IX., Páva utca 39. Nyitva: hétfő kivételével naponta 10-18 óra között. Telefon: (1) 455-3333. Honlap: www.hdke.hu. E-mail: info@hdke.hu

Meghívó

2013. február 23-án este a szombat kimenetele (18.06) után és 2013. február 24-én (5773. ádár 14.)

reggel 8 órakor
felolvassuk a Megilát,
amelyre várjuk.

Ezt követően 2013. február 24-én (5773. ádár 14.)
vasárnap 16.00-kor púrimi ünnepséget tartunk,
melyre szeretettel meghívjuk Önt és kedves hozzátartozóit.

A rendezvény helyszíne:
1136 Budapest, Hegedűs Gyula u. 3. 1. emeleti klubhelyiség

A program:

Ünnepi köszöntőt mond: Lówy Tamás főrabbi

Fellépnek:

Bíró Eszter énekművész, Garai Róbert és Pálfi Péter
előadóművészek

Zongorán közreműködik: Födő Sándor

Ezt követően a hagyományos púrimi süteményekkel
vendégljük meg Önöket.

PÚRIM ZUGLÓBAN

(XIV., Thököly út 83.)

február 24-én, vasárnap, 3 órakor
Klub, Club, Klub: 60–100 éveseknek!

AZOK A RÉGI „SZÉP” IDŐK...

Az ünnepéről: Kardos Péter főrabbi
A régi „szép” időkről: ???

KINDLI – HÁMÁN-TÁSKA – ÜDÍTŐK

és

mindez

INGYEN!!!

Gyermekek (30–60 évesek) számára megőrzést biztosítunk ☺

Púrimi Vigasságok a Hunyadi téren

Szívesen látjuk, legyen a vendégünk, s mulasson jól
2013. február 24-én, vasárnap, 17.30-tól, mintegy két órában!

PROGRAMELŐZETES:

- Ünnepméltatást tart a körzet főrabbi, Domán István
- A Scheiber Sándor-iskola drámatagozatosai
alkalomhoz illő jelenettel készültek
- Samu Pandzarisz Diana énekesnő (lemezbemutató koncertje után)
gitárkísérettel héber-jiddis dalokat ad elő
- 19 óra után néhány perccel érkezik a Sas Kabaréból
Varga Ferenc József humorista

Többféle hagyományos édesség,
kitűnő hangulat, szíveslátás!

MEGHÍVÓ

Púrimi ünnepség a BZSH Herman Lipót Klub
és a Jaffe Zsidó Családsegítő Szolgálat
közös szervezésében.

IDŐPONT:

2013. február 27., szerda, 14.00–17.00

HELYSZÍN:

BZSH Herman Lipót Klub, 1075 Budapest, Síp utca 12.

PROGRAMOK:

- Púrimi kvízzjáték nyereményekkel
- Jelmezbemutató, a legötletesebb jelmezek viselőit a zsűri díjazza
- Bűvészelőadás
- Hámán-táska
- Kézműves programok

SPÁNN GÁBOR

Látogatás

Van nekem egy pártfogoltam. Ő egy idős, teljesen egyedülálló és egyedül élő nyugdíjas néni, holokausztúlélő, aki egy tisztességben végigdolgozott élet végén annyi nyugdíjat kap havonta, ami éhenhaláshoz sok, megélhetéshez kevés. Személyes okom van segíteni rajta, ami nem könnyű. Az ő édesapja meg az enyém a második világháborúban egy munkaszolgálatos században harcoltak a nekik kiosztott korszerű lapátal a szovjet tankok ellen, amíg szinte egyszerre és egy árokban megfagytak. Ez a Lili néni szülei barátai társaságának talán utolsó élő tagja, így egy kicsit ebben a zsidó öregasszonyban manifestálódott a lelkiismeretem. Azért nem könnyű segíteni rajta, mert ő nemcsak szegény, de büszke is. Ez pedig rossz kombináció. Nem fogad el pénzt, és minden tárgyi vagy anyagi segítséget hazugságba csomagolva, „jótékony átverés” keretében kell kitalálnom. Ezért nálunk átlag kéthetente van nagy vendégség, és annak finomságaiból mindig többet csinál véletlenül az asszony, amit éthordóban beadok neki azzal, hogy ő tesz szívességet, ha elfogadja. A számára megvehetetlen gyógyszerek receptjeit elkérem, mondván, hogy bemutatásra megyek, ahol marketing céllal ingyen megkapom az övét is. Mivel még kultúrértséggel is megverte a sors, kiolvasott könyveim is nála landolnak azzal, hogy véletlenül duplán vetjük meg őket. Lili néni nemrégiben egyikével az ezer bajának bekerült a magyar egészségügy kalandtúrájának tekinthető gépezetébe. Az egyik budapesti kórház belgyógyászatára utalták, így illegális jótékonykodásom az etetésére redukálódott, miután már az első alkalommal kiderült, hogy a plakátragasztóval vetélkedő déli főzéléket ott hagyta, vacsorára pedig az elsőbbségadás kötelező tábla oktatását szolgáló krémsajtot kapta, ami azért is praktikus, mert a legolcsóbb, és napokig bent marad az öregek fogai közt.

Jól teletömtem az éthordóját újházi tyúkhúslevessel, egy szatyrot gyümölcsökkel, édes és sós süteménnyel, és elmentem a kórházba.

Meglepetésemre a bejáratnál egy egész zümmögő kórus fogadott, meg egy tábla, rajta nagy betűkkel: a beteglátogatást meghatározatlan időre az igazgatóság megtiltotta.

A táblára a tilalom oka nem volt kiírva, és amit a kint rekedtek kórusa zümmögött, azt ebben a lapban nem idézhetem.

Először arra gondoltam, hogy valami furmánnyal bejuttatom a cuccokat, ráérős nővéren vagy a kapuőrön keresztül, de miután megnéztem a rácson belül ácsorgó biztonságiást, letettem a szándékomról. A vágósúlyban lévő kigyúrt pali sonkányi bicepszén játszadozott a tetoválás, és ahányszor valaki könyörgőre fogta, nem válaszolt, csak rázott egyet a fülében lógó, macsetét utánzó pírzingen. Mivel én olyan vagyok, mint a jól képzett vadászpilóta, aki sose katapultált alagútban, letettem arról, hogy empátiájára hivatkozva segítségét kérjem.

Inkább elindultam hazafelé, két dilemmán gondolkodva. Az egyik az volt, hogy mit csináljak a nyakamon maradt finomságokkal. Rémlétt, hogy útközben a közeli áruház kirakata alatt egy pincerács fölött több hajléktalant láttam tévédobozokban feküdni, ez megoldás lehetett.

Az újházi tyúkleves megetetésére már nem vállalkoztam, mert féltem, hogy izlésük nem egyezik az asszonyéval.

A másik ágaskodó kérdés az volt: mi lehet a zárlat oka. Éppen előző nap hallottam a tévében, hogy influenzajárvány és megszorítás Magyarországon nincs. Egy kórházban sok oka lehet annak, ha nem akarják összeereszteni a beteget szeretteikkel. És mára az orvostudomány már odáig fejlődött, hogy aki bemegegy egy vakbélműtetre, és néhány napot közös kórteremben tölt, nagy eséllyel számíthat néhány, számára kimondhatatlan betegségre is. És akkor ahogy az a hétköznapi zseniknél lenni szokott, jött a megvilágosodás: bekattant, hogy mi lehetett a nyavalya, amitől nem hagyták, hogy Lili néni jöjjelakassam.

Hazamentem, lélekerősítő gyanánt lehajtottam a házból található legerősebb pálinkából egy felest, és megnyitottam a közismerten náci szemléletű honlapot. Mivel figyelmességéből levelezési rovatuk is van, üzentem nekik:

Tisztelettel kérem – figyelembe véve, hogy a Pulitzer-díjas újságírók zöme nem az Önök szerkesztőségében dolgozik –, hogy ezentúl amikor bennünket, büdös zsidókat szidnak azért, mert nappal hajkurásszuk, éjjel pedig rongáljuk a magyar forintot, ne csak ezért utáljanak! Ezután írják le, most már helyesen, hogy azért is gyűlölnék bennünket, mert valamennyien CALICIÁBÓL jöttünk...

Maceszárusítás

Értesítjük hittestvéreinket, hogy a pászkaellátást az alábbi körzetek biztosítják
2013. február 25-től:

VII. ker., Síp utca 12.

hétköznap 8.00–11.00, 13.00–15.30
vasárnap 9.00–12.00

XIV. ker., Thököly út 83.

hétfő, szerda, péntek 14.00–17.00
vasárnap 9.00–12.00

Egyéb időben megbeszélés szerint:

06-30-249-5463 (Kurcz Tamás) vagy
06-30-692-8323 (Vörös Sára)

hétfőtől péntekig

II. ker., Frankel L. út 49. 8.00–12.00
IV. ker., Liszt E. u. 6. 9.00–12.00
VI. ker., Hunyadi tér 3. (félemelet) 9.00–12.00
VII. ker., István út 17. (Bethlen tér) 8.00–11.00
VIII. ker., Nagyfuvaros u. 4. 8.00–13.00
XI. ker., Károli Gáspár tér 5. érdeklődni:
06-70-382-1975, lagymanyos@gmail.com
XIII. ker., Hegedűs Gy. u. 3. hétköznap
(péntek kivételével)
vasárnap 13.00–18.00

Budapesti Zsidó Hitközség Szertartási Osztálya
1075 Budapest, Síp utca 12. 1. em. 18., Tel./fax: 413-5526
E-mail: szertartas@mazsihisz.com • Honlap: www.szertartas.hu